

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันนั้น สังคมระดับนานาชาติให้ความสนใจต่อแนวคิดเรื่องประชามติ (Public opinion) โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีการทำประชามติรัฐธรรมนูญปี 2550 โดยมีสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนและการสร้างประชามติ ซึ่ง ฮาเบอร์มาส (Habermas) ได้ศึกษาต้นธารของความคิดเรื่องประชามติและพบว่า ต้นกำเนิดเรื่องประชามติ คือแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ (public sphere) (กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน, 2551: 372) ทั้งนี้ เป็นที่น่าแปลกใจว่าในขณะที่ทั่วโลกมีการตื่นตัวกับเรื่องประชามติอย่างมากนั้น แต่เรื่องพื้นที่สาธารณะกลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยดร.เคนเนธ จอร์จ (Dr. Kenneth George) หรืออาจารย์เคน ได้กล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับปริมณฑลสาธารณะ (public sphere) ว่า เป็นประเด็นที่ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจในการศึกษาทางมานุษยวิทยา โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา เทาไดนัก (มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2002: <http://www.midnightuniv.org/midculture44/newpage5.html>) นอกจากนี้ พบว่า ในแวดวงสังคมศาสตร์นั้นการศึกษาเรื่องพื้นที่ที่จะถูกมองข้ามมากที่สุด ทั้งๆที่ในโลกแห่งความเป็นจริง มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องพื้นที่มากที่สุด (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 568)

จากข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาในแวดวงวิชาการปัจจุบัน ที่ให้ความสนใจต่อการศึกษาด้านพื้นที่ เป็นจำนวนน้อย โดยเฉพาะงานวิจัยในแวดวงสื่อสารมวลชน ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้ว สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างพื้นที่ โดยเฉพาะบทบาทในการเป็นสื่อกลางของการสร้างพื้นที่สาธารณะ ซึ่ง เจอเกิน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) ผู้ให้กำเนิดด้านแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ให้คำนิยามเรื่องพื้นที่สาธารณะว่า เป็นการผสมคำระหว่าง “พื้นที่” ซึ่งหมายถึงอาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่งหรือเวทีและ “สาธารณะ” หมายถึง ผลประโยชน์ของคนหมู่มาก

ดังนั้น พื้นที่สาธารณะ จึงหมายถึงความถึง พื้นที่ที่บุคคลเข้าไปโดยมีสถานะเป็นผู้ทำการ และมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคในการตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการโต้แย้งเชิงเหตุผล เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดร่วมกัน (กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน, 2551: 373-374) ทั้งนี้ Habermas มีความเห็นว่า อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางสังคมก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างไม่จบสิ้น วิธีแก้ไข คือระบบการสื่อสารแบบเปิด (open communication) หรือพื้นที่สาธารณะ จะช่วยสร้างสมดุลให้เกิดการกระจายอำนาจไปยังทุกๆส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ Habermas ให้ความสนใจต่อบทบาทของสื่อมวลชนในการเป็นศูนย์กลางของการสร้างพื้นที่สาธารณะ กล่าวคือ ประชาชนจะนำข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนมาเป็นประเด็นพูดคุย และนำไปสู่การสร้างพื้นที่ต่อสู้ทางการเมืองในที่สุด (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 174)

ทั้งนี้ Habermas ได้สรุปพัฒนาการบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อพื้นที่สาธารณะในบริบทของโลกตะวันตก ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 183-185)

ในระยะเริ่มแรกเมื่อศตวรรษที่ 17 ยุคการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face to face communication) ในยุคนี้นั่งสื่อพิมพ์มีบทบาทอย่างมากต่อการเป็นสื่อสาธารณะอันเนื่องจากคุณลักษณะของสื่อที่ต้องอาศัยทักษะการอ่าน ซึ่งในสมัยนั้นผู้คนยังอ่านหนังสือไม่แตกฉาน ดังนั้นวิธีการอ่านหนังสือพิมพ์จึงเป็นการรวมกลุ่ม ทั้งนี้ กลุ่มคนที่เข้าร่วมในพื้นที่สาธารณะนี้ ได้แก่ ชนชั้นกรรมาชีพ หรือพวกชนชั้นกลาง (พ่อค้า ช่างฝีมือ) ชุนนาง ปัญญาชน แต่เป็นผู้ชายเกือบทั้งหมดที่นัดพบปะตามร้านเหล้า ร้านกาแฟ และได้ใช้เวทินำหนังสือพิมพ์ เป็นเครื่องมือสร้างพื้นที่สาธารณะด้วยการระดมความคิดเห็นของคนหมู่มาก เพื่อนำไปต่อรอกับกษัตริย์

ในระยะที่สอง ยุคการสื่อสารแบบเทียม (Pseudo-mediated communication) ซึ่งเป็นยุคของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งในยุคนี้นักสื่อมวลชนมีบทบาทน้อยมากในการสร้างพื้นที่สาธารณะเพราะเป็นสื่อที่ใช้อยู่ในบ้าน ไม่ต้องใช้ทักษะด้านการอ่านและการเขียน และเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (one way communication) การสื่อสารกลับจากผู้รับสารไปยังผู้ส่งสารมักเป็นไปด้วยความยากลำบากและใช้เวลานาน ซึ่งรูปแบบการบริโภคสื่อชนิดนี้ ทำให้คนในสังคมขาดการมีปฏิสัมพันธ์จากบุคคลภายนอกและการมีส่วนร่วมไปโดยปริยาย

ในยุคที่สาม สื่อสมัยใหม่ที่มีการสื่อสารแบบเสมือนจริง (Virtual communication) โดยมีสื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางในการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยผู้ส่งสารจะสามารถพูดคุยกันได้แบบตัวต่อตัว หรือ สามารถร่วมกลุ่มในการพูดคุยได้อย่างรวดเร็ว แม้จะอยู่ห่างกันข้ามขอบฟ้า เช่น ห้องสนทนา chat หรือ Web board ของกลุ่ม ซึ่งนับเป็นการปลุกกระแสในการสร้างบทบาทของสื่อมวลชนต่อพื้นที่สาธารณะในการเป็นสื่อกลางได้อีกครั้ง

ในปัจจุบัน สื่อโทรทัศน์ได้มีการพัฒนาจากยุคที่สองให้เข้าสู่ยุคที่สาม กล่าวคือ มีการพัฒนาจากธรรมชาติของโทรทัศน์ที่เป็นการสื่อสารทางเดียว (one way communication) ปรับเปลี่ยนเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) ซึ่งนำเอาเทคนิคจากแวดวงวิทยุเข้ามาช่วย ได้แก่ จดหมายหรือโทรศัพท์ขอเพลง โดยรายการโทรทัศน์ต่างๆมีการพัฒนาจากการตอบจดหมายของผู้ชมที่บ้าน ไปสู่การเปิดโอกาสให้ผู้ชมโทรศัพท์เข้าร่วมสนุก เช่น ในรายการบันเทิง และเปิดโอกาสให้ผู้ชมสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เช่น รายการพบแพทย์ต่างๆ และปัจจุบันมีการพัฒนามากขึ้นโดยเฉพาะรายการเล่าข่าว ที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ผ่านการใช้ SMS ทางโทรศัพท์มือถือ นับว่าเป็นการพัฒนาอีกก้าวหนึ่งของสื่อมวลชนในการเพิ่มอำนาจแก่ผู้รับสาร โดยการแปลงสถานะของผู้รับสารให้เป็นผู้ส่งสาร

รายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ.2528 โดย ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้ปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอข่าวทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ให้มีลักษณะรูปแบบการสนทนากับผู้ชมมากกว่าการอ่านข่าวธรรมดา โดยมีมุ่งวิเคราะห์วิพากษ์รัฐบาลรวมทั้งพูดคุยถึงกระแสโลกต่างๆ (นันทกา สุธรรมประเสริฐ, 2549:39) ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาจากรายการเล่าข่าวที่นำเสนอเนื้อหาหนักๆเน้นด้านเศรษฐกิจและการเมือง มาสู่รายการเล่าข่าวที่นำเสนอแบบสรุปให้เข้าใจง่าย สอดแทรกอารมณ์ของผู้ดำเนินรายการและนำเสนอในประเด็นสังคมต่างๆไป ต่อมารูปแบบรายการประเภทนี้ได้รับความนิยมจากสถานีโทรทัศน์ต่างๆ และได้มีการพัฒนาโดยนำ Interactive Media ต่างๆ เช่น ข้อความสั้น (SMS) , โทรสาร (fax) และโทรศัพท์ มาใช้ในการเปิดรับการแสดงความคิดเห็นจากผู้ชม ซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนโทรทัศน์จากสื่อทางเดียวกลายเป็นสื่อสองทาง ถือเป็นการลดข้อจำกัดของการสื่อสารทางโทรทัศน์ลงได้ ทั้งนี้ การให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นนั้นมีการพัฒนาจาก การส่งความคิดเห็นผ่าน เครื่องโทรสารหรือจดหมาย มาสู่การแสดงความคิดเห็นทางข้อความสั้น (SMS) ฝ่ายรายการ ทั้งนี้ข้อความสั้นหรือ SMS นั้นแทบจะเป็นสัญลักษณ์ของรายการเล่าข่าว ซึ่งทำให้ผู้รับสารสามารถโต้ตอบกลับไปยังผู้ส่งสารได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ รายการเล่าข่าวได้เปิดโอกาสผู้ชมร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้กติกาการคัดเลือกข้อความที่ทางรายการได้กำหนดไว้ ส่งผลให้เนื้อหา SMS ที่พบนั้นมีประเด็นที่หลากหลาย ซึ่งผู้ชมได้หยิบยกทั้งเรื่องราวใกล้ตัวและใกล้ตัวมาร่วมแสดงความคิดเห็น และในบางครั้งผู้ชมได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสารเป็นผู้รายงานข่าว หรือผู้ส่งสารเฉพาะกิจ ผ่านเนื้อหา SMS เช่น การรายงานแหล่งขายยาบ้า หรือการรายงานสภาพอากาศนอกจากนี้ บางครั้งพิธีกรมีการหยิบยกเนื้อหาจาก SMS มาร่วมพูดคุยด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งในรายการเล่าข่าว

ปัจจุบัน การแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวได้รับความสนใจจากผู้ชมรายการโทรทัศน์เป็นจำนวนมาก โดยจากการสำรวจของบริษัทนาโน เซิร์ช พบว่าสิ่งที่ผู้ชมในช่วงอายุ 31-40 และ 41-50 ปี ชอบมากที่สุดในการข่าว ข่าว คือ ชอบการให้ผู้ชมที่บ้านได้เข้าร่วมสนุก เช่นการส่ง SMS การตอบคำถาม (จากหนังสือพิมพ์ Business Thai , 18 พฤษภาคม 2550) และจากคำสัมภาษณ์ของผู้ผลิตรายการเล่าข่าว 30 ยังแจ๋ว คอประเด็นความนิยมการส่ง SMS จากผู้ชม พบว่า “ช่วงเวลา 30 นาทีในการออกอากาศ หากตัดโฆษณาออกแล้วจะเหลือการนำเสนอจริงๆเพียง 20 นาที ซึ่งสามารถนำ SMS จากที่บ้านมาลงได้แค่ 80 ข้อความเท่านั้น แต่จำนวน SMS ที่ส่งมาจริงๆในรายการมีทั้งหมด 300 – 500 ข้อความต่อวัน” (ชวนันท์ ประเสริฐวรรณกิจ, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2550)

อนึ่ง รูปแบบการเปิดรับแสดงความคิดเห็นทาง SMS ของรายการเล่าข่าว นั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะสำคัญของพื้นที่สาธารณะที่ Habermas ได้กำหนดไว้ พบว่ามีความสอดคล้องกันอยู่หลายประการ ดังนี้

- เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวของกลุ่มปัจเจกชนบนพื้นฐานความสมัครใจ (voluntary) ที่เข้ามาพูดคุย ด้วยประเด็นเรื่องส่วนรวม สังเกตได้จาก ผู้ชมรายการมีความสมัครใจและยินยอมส่ง SMS เพื่อแสดงความคิดเห็น แม้จะมีการเก็บค่าใช้จ่ายในการส่ง SMS เพื่อแสดงความคิดเห็นในราคาเฉลี่ย 5 บาทต่อ 1 ข้อความ และโดยมากมักเป็นการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนอกบ้าน เช่นเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง หรือ ปัญหาสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่คนทั้งส่วนรวมได้รับผลกระทบ

- พื้นที่ที่เป็นอิสระจากอำนาจของรัฐและธุรกิจ โดยผู้ชมรายการสามารถแสดงความคิดเห็นได้อิสระ แต่ทั้งนี้ทางสถานีได้มีการคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอ โดยพิจารณาจากกฎกติกาที่ทางรายการได้ตั้งไว้ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของภาษา เช่น

“ทางรายการจะจัดเจ้าหน้าที่ในการคัดเลือกหรือscreen ข้อความ โดยมีข้อกำหนดในการคัดเลือกเนื้อหา SMS คือต้องไม่หยาบคาย ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และไม่กระทบถึงบุคคลที่ 3”

(นวัรัช สงวนกุล, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2552)

“SMS ที่ส่งมาในรายการจะมีเจ้าหน้าที่ 2 คนทำหน้าที่กลั่นกรองและคัดเลือก SMS ซึ่งจะมีการกำหนดในการคัดเลือกคือ 1.เป็นข้อความซึ่งเป็นข้อเท็จจริง 2.เป็นข้อมูลที่เคยนำเสนอในรายการ 3. เป็นข้อความที่มีการตรวจสอบแล้ว 4.ไม่มีการโฆษณาแฝง ..อย่างตอนนี้คนจะสนใจกันมากเรื่องกาแฟลดความอ้วน ซึ่งเราจะไม่มีการขึ้นเบอร์ หรือจะมีพวกอ้างสรรพคุณยาลูกกลอนของหมอนั้น หมอนี้ดี ช่วยลดหน้าท้อง ชับคาพล่า อันนี้เราจะไม่ขึ้นเลย เพราะเราไม่รู้ว่่าสิ่งที่ส่งมาจริงหรือไม่จริง โฆษณาชวนเชื่อหรือไม่”

(ชวันันท์ ประเสริฐวรรณกิจ, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2550)

ทั้งนี้เนื่องจากสื่อสารมวลชน อยู่ภายใต้กลไกการควบคุมของรัฐ จึงจำเป็นต้องอภิปรายในประเด็นอิสระจากอำนาจของรัฐและธุรกิจต่อไป

- ไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือใคร ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นทาง SMS ไม่มีการแบ่งแยกเรื่องชนชั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยผู้ที่ส่งความคิดเห็นแม้จะมีอาชีพนักธุรกิจหรือเกษตรกรก็มีสิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน สังเกตได้จากการใช้ชื่อบทกวี เช่น คนจน ข้าราชการบ้านาญ ครูใหม่ ร้านยั่วเซ่งฮั้ง หรือ แม่บ้านทองหล่อ เป็นต้น

- สถาบันสื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงให้การพูดคุยดังกล่าวเป็นไปได้ ซึ่งสถาบันสื่อมวลชนในที่นี้คือ โทรทัศน์ ที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น โดยใช้ช่องทางผ่านการส่ง SMS ในรายการเล่าข่าว
- ผลจากการพูดคุยนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างตามมา ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาตามมาว่าในการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมรายการนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบุคคลหรือสังคมอย่างไร

จากข้างต้นเห็นได้ว่า การเปิดให้ผู้ชมรายการได้แสดงความคิดเห็นผ่านช่องทาง SMS ในรายการเล่าข่าวนั้น สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะของ Habermas โดยช่องทาง SMS ในรายการเล่าข่าวถือเป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ สุภาพร โพธิ์แก้ว อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า รายการคุยข่าวช่วยทดแทนชีวิตดั้งเดิมที่คุ้นเคย อย่าง วัฒนธรรมสภาภาพ ซึ่งหาได้ยากมากในสังคมทุกวันนี้ โดยเฉพาะสังคมเมือง ที่กิจกรรมการไปร้านกาแฟนั่งอ่านข่าวด้วยกันได้หายไป แต่รูปแบบรายการคุยข่าวซึ่งอ่านไปวิจารณ์ไป ได้ตอบสนองต่อรสชาติการเสพข้อมูลแบบเดิม และยังมี SMS แสดงความคิดเห็นได้ มันทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงเสมือน (สุภัทรา สุขชู, 2548:18)

ในขณะที่ Habermas ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของ “พื้นที่สาธารณะ” ที่ทำให้ชนชั้นกระฎุมพีได้ต่อสู้ให้คนทุกกลุ่มและทุกชนชั้นได้เข้าถึงพื้นที่ของส่วนร่วมที่เปิดให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี แต่นักสตรีนิยมกลับมองว่า การแสดงความคิดเห็นทางพื้นที่สาธารณะในยุคอดีตนั้นไม่มีผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะผู้หญิงต้องอยู่ในบ้าน ตามที่สังคมกำหนด (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 102)

สาเหตุที่สังคมกำหนดให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายในบ้าน เพราะสภาพธรรมชาติทางชีวภาพที่ผู้หญิงมีมดลูกและคลอดบุตร อีกทั้งระดับฮอร์โมนทางเพศที่เข้าสู่สมองต่างกับผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงมีความลำบากในการตัดสินใจ ขาดความมั่นใจในตัวเอง อ่อนแอและต้องขึ้นอยู่กับผู้อื่นเสมอ (พรพิไล ถมังรักษ์สัตว์, 2539: 3) นอกจากนี้ความอ่อนโยนของผู้หญิงและการใส่ใจในเรื่องอารมณ์ความรู้สึก จึงเหมาะในการทำหน้าที่ปลอบประโลมใจให้กับคนในบ้าน ในขณะที่ผู้ชายมีลักษณะแข็งแกร่ง มีเหตุผล สนใจเรื่องการทำงานและประสิทธิภาพ จึงเหมาะกับการจัดการหรือตัดสินใจเรื่องภายนอกบ้านมากกว่า (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 103)

จากแนวคิดข้างต้น ทำให้เกิดแนวคิดการแบ่งงานเกิดขึ้น โดยผู้หญิงซึ่งเป็นผู้ที่ตั้งครรภ์ จึงควรทำหน้าที่เลี้ยงลูกอยู่ที่บ้านและต่อเนืองสู่การดูแลทุกอย่างภายในบ้านไปโดยปริยาย ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้เข้มแข็ง มีเหตุมีผลจึงเหมาะกับการดูแลรับผิดชอบทุกอย่างที่อยู่นอกบ้าน ทั้งนี้ไม่ว่าสังคมใดๆ การจัดวางเพศมีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อยู่ในบ้าน ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ “Women’s place is at home, Man’s place is Public” (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 106-10, 2549: 572) ซึ่งเป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้ใช้อำนาจและเป็นช่องทางในการเอาตัวเปรียบผู้หญิงในสังคมชายเป็นใหญ่

อนึ่ง ด้านการใช้พื้นที่สาธารณะกับเพศนั้น พบว่า ผู้หญิงมักมาที่หลังเสมอ เนื่องจากสังคมที่เก็บผู้หญิงให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน การออกไปทำงานหรือไปเรียนหนังสือจึงต้องคอยฟังคำบอกเล่าและคำแนะนำจากผู้ชาย จากงานวิจัยของกาญจนา แก้วเทพและสายสุรี จุติกุล (2543) ในการศึกษาการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์โดยใช้แนวคิดเรื่องบทบาทหญิง-ชาย พบว่า ในกรณีที่ผู้อ่านข่าวโทรทัศน์มี 2 คนทั้งชายและหญิง โดยส่วนใหญ่ผู้อ่านข่าวชายจะเป็นคนอ่านนำ ผู้อ่านข่าวหญิง และผู้อ่านข่าวชายมีบทบาทที่เหนือกว่าในด้านปริมาณของการอ่านข่าว จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่ต่างกันในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะของผู้ดำเนินรายการเพศต่างๆ และสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของหญิงและชาย ได้ประการหนึ่ง

ทั้งนี้ การกำหนดแนวคิดการแบ่งแยกพื้นที่ทางสังคมข้างต้นนั้น ได้ส่งผลต่อความรับรู้และความเข้าใจของผู้หญิงให้อยู่กับเรื่องภายในบ้าน เช่น งานบ้าน เลี้ยงเด็ก สุขภาพครอบครัว การเงิน ครอบครัว การทำครัว โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สนับสนุนแนวคิดนี้ จากงานวิจัยของพิมพ์ประกาย ไชยมาลา (2545) ศึกษาเรื่องบทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการพัฒนาสตรีไทย พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปัจจุบัน ยังเน้นการนำเสนอเนื้อหาในเรื่องการดูแลความงาม การบ้านการเรือน ไม่มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะหนัก เช่น เรื่องสิทธิความเท่าเทียม การเมือง การปกครอง เป็นต้น

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โดยมากสังคมจะเป็นคนกำหนดและบ่อนข้อมูลให้กับผู้หญิง ทั้งนี้ เป็นที่น่าสนใจว่าเมื่อผู้หญิงได้ปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจากการเป็นผู้รับสารเป็นผู้ส่งสารเฉพาะกิจ ผ่านการแสดงความคิดเห็นทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทางรายการโทรทัศน์นั้น ผู้หญิงจะเลือกสนใจเลือกเนื้อหาใดนำมาเป็นประเด็นเสนอสังคม ซึ่งจะได้ศึกษาต่อไปในงานวิจัยขั้นนี้

ปัจจุบัน ผู้หญิงเริ่มมีโอกาสมากขึ้นในการออกจากพื้นที่ที่ถูกจำกัดภายในบ้านสู่พื้นที่สาธารณะ ทั้งในความเป็นจริงและในจินตนาการ

โดยในความเป็นจริงนั้น กล่าวคือ เมื่อผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ผู้หญิงจึงมีโอกาสในการทำงานนอกบ้านตามความสามารถของตน ซึ่งถือเป็นก้าวเข้าสู่ชีวิตการทำงานในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ทั้งนี้ จากงานวิจัยของ ศศิธร ศศิประเสริฐกุล (2545) ศึกษาเรื่องการปิดกั้นผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่สาธารณะ พบว่า สังคมได้ปิดกั้นผู้หญิงในการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในโลกจริง โดยเฉพาะในด้านการทำงานซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชายและมีระบบแนวความคิดชายเป็นใหญ่ ทั้งนี้การเข้าไปในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงนั้นเป็นไปในลักษณะของผู้มาเยือน แต่ไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าของพื้นที่ที่ได้ กล่าวคือ ผู้หญิงถูกเลือกให้ทำงานในตำแหน่งงานที่ไม่สูง และไม่มี ความสำคัญนัก เช่น งานเอกสาร เนื่องจากเหตุผลว่าผู้หญิงมีความละเอียดอ่อนและสามารถทำงานประเภทนี้ได้ดีกว่าผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงไม่คาดคิดถึงตำแหน่งในที่ทำงานที่สูงขึ้น เช่น ผู้บริหาร และเมื่อใดก็ตามที่ผู้หญิงไม่ยอมอยู่ในที่ที่จัดวางไว้ให้ มาตรการขั้นสุดท้ายของการลงโทษทางสังคม คือการข่มขืนทางร่างกายจากหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ วิลาสินี พิพิธกุล ประธานมูลนิธิเพื่อนหญิงระบุถึงสาเหตุที่ผู้ชายมักใช้ความรุนแรงกับผู้หญิงและเด็ก ว่าเป็นผลมาจากโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย ที่เรามักให้บทบาท ความสำคัญ และอำนาจแก่เพศชายเสมอ มา จึงทำให้ผู้ชายเลือกใช้ความรุนแรงในการจัดการกับผู้หญิงโดยถือว่าเป็นสมบัติของตัวเอง (http://sex.sanook.com/sex/safetysex/safety_09242.php)

จากข้างต้น สอดคล้องกับการสังเกตโครงสร้างอาชีพซึ่งผู้ชายจะกระจุกตัวอยู่ในตำแหน่งที่สูง รายได้ดี มีอำนาจ ในขณะที่ผู้หญิงจะรวมตัวอยู่ในตำแหน่งระดับล่าง รายได้น้อย เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ อาชีพของผู้หญิงนั้นขึ้นต่อและเป็นมือรองผู้ชาย เช่น ผู้ชายเป็นผู้จัดการ ผู้หญิงเป็นเลขานุการ ทั้งนี้ ผู้หญิงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงตนเอง โดยการซึมซับเอาลักษณะแบบผู้ชายมาใช้ เช่น การแต่งกายด้วยการใส่สูท หรือนุ่งกางเกง ในการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2543: 103-113)

นอกจากนี้งานวิจัยของวิเศษ สุจินพรัหม (2544) ศึกษาเรื่องการเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะของเพศหญิงในการจัดการป่าชุมชน จังหวัดลำพูน พบว่า การเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงในการจัดการป่าชุมชน จังหวัดลำพูน โดยศึกษาหมู่บ้านทุ่งยาว จ.ลำพูน ซึ่งมีชื่อเสียงที่สุดด้านการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อพิทักษ์ป่า ทั้งจากภัยธรรมชาติและภัยละโมบของ

กลุ่มนายทุนและกรมป่าไม้ จากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงจะเคลื่อนไหวในสถานที่ที่เป็นของเขตของตนทั้งการเคลื่อนไหวในชุมชนและนอกชุมชน โดยผู้หญิงเข้าไปแสดงตนเป็น “แม่บ้านอนุรักษ์ชุมชน” ในการควบคุมงบประมาณเครือข่ายการเรียนรู้ป่าชุมชน

จากงานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันในโลกความเป็นจริงนั้นสังคมยังปิดกั้นผู้หญิงในการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะโดยอนุญาตให้ผู้หญิงเป็นเพียงผู้มาเยือนเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดชายเป็นใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้หญิงมีศักยภาพสูงและไม่แตกต่างจากผู้ชายในแง่ความเป็นคน เป็นมนุษย์ของสังคม ไม่มีอะไรที่จะเรียกว่ามนุษย์พิเศษ แต่โดยทัศนคติของสังคมและการประพฤติปฏิบัติที่ต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน ทำให้โอกาสของผู้หญิงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจด้อยกว่าผู้ชายโดยส่วนรวม (ธีรนาถ กาญจนอักษร, 2542: 231)

แต่ในขณะเดียวกันผู้หญิงได้เริ่มต่อสู้ในการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในโลกจริง โดยงานวิจัยของวิเศษ สุจินพัทธม (2544) แสดงให้เห็นถึงการใช้บทบาทความเป็นหญิงช่วยเติมเต็มในสิ่งที่ไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไปพื้นที่สาธารณะ ตัวอย่างเช่น การสวมบทบาท “แม่บ้านอนุรักษ์ชุมชน” ในกลุ่มจัดการป่าชุมชนโดยการควบคุมงบประมาณของเครือข่ายตามที่กล่าวมาข้างต้น

นอกจากนี้ ผู้หญิงยังสามารถเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในจินตนาการได้ โดยมีโทรทัศน์เป็นตัวกลาง (mediated) ที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจากโลกภายนอกบ้านมาให้ได้ผู้หญิงได้รับรู้ แม้ความเป็นจริงผู้หญิงจะอยู่ในบ้านก็ตาม (กาญจนา แก้วเทพ, 2543:112-116)

ทั้งนี้ จากงานวิจัยของนันทกา สุธรรมประเสริฐ (2549) ศึกษาความเป็นแม่บ้านและการบริโภคสื่อแนวเล่าข่าวสาร พบว่า วิถีชีวิตของผู้หญิง คือ ความเป็นแม่บ้านกำหนดให้ต้องอยู่เหย้าเฝ้าเรือน และต้องฟังผู้ชายหรือลูกๆ ซึ่งได้ออกไปในพื้นที่สาธารณะและนำข่าวที่เกิดขึ้นกลับมาเล่าให้ฟัง เมื่อมีรายการเล่าข่าวเกิดขึ้นทำให้พฤติกรรมการบริโภครายการข่าวของผู้หญิงเปลี่ยนไปเนื่องด้วยรูปแบบรายการที่เบาสมองและมีการใส่อารมณ์ความรู้สึกของพิธีกร ซึ่งคล้ายกับการจำลองวงสนทนาในชีวิตประจำวันของแม่บ้านที่ต้องออกไปพบปะกับเพื่อนฝูง จึงทำให้ผู้หญิงสนใจรายการเล่าข่าวมากขึ้น เช่น แม่บ้านทราบว่าจะทรงพาดิษย์ประกาศขึ้นราคาสินค้าอุปโภคจากการดูรายการเล่าข่าว เป็นต้น ทั้งนี้ รายการเล่าข่าวจึงเปรียบเสมือนประตูที่นำผู้หญิงเข้าสู่พื้นที่สาธารณะนอกบ้านซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชาย แต่พฤติกรรมการบริโภครายการเล่าข่าวนั้นยังคงความ

เป็นผู้หญิงไว้อย่างชัดเจน เช่น ผู้หญิงเลือกสนใจข่าวการเมืองที่มีความขัดแย้งคล้ายกับละครที่มีพระเอกกับตัวโกง ซึ่งถือเป็นการบริโภคข่าวผ่านแว่นตาของละคร

จากความเปลี่ยนแปลงที่ผู้หญิงได้ก้าวเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะทางจินตนาการผ่านรูปแบบรายการเล่าข่าว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อรายการเล่าข่าวได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีผ่านทางข้อความสั้น (SMS) นั้น เพศหญิงซึ่งสังคมกำหนดขอบเขตพื้นที่ให้มีอยู่ภายในบ้าน จะเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะทางจินตนาการนี้มากนักน้อยเพียงใด และเพศหญิงจะสื่อสารอย่างไรผ่านรูปแบบและเนื้อหาทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากในแต่ละรายการมี "ความเป็นเพศ" แฝงฝังเอาไว้ในรูปแบบและเนื้อหาของรายการ ซึ่งจะอธิบายในรายละเอียดต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เลือกขอบเขตที่ศึกษา คือ รายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ทั้งรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับผู้หญิงเป็นการเฉพาะ เพราะในรายการทั้ง 2 ประเภทนั้นมีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่ต่างกัน โดยรายการเล่าข่าวทั่วไป ได้รับการพัฒนามาจากรายการข่าวทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการสำหรับเพศชาย ได้แก่ รายการข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพและสายสุรี จุติกุล, 2543: 9) ทั้งนี้ รายการเล่าข่าว ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีการนำเสนอเนื้อหาแบบสรุปประเด็น และมีการสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการ อย่างไรก็ตามในรายการเล่าข่าวทั่วไปนั้นก็ยังมักกลืนอายุรายการข่าวสำหรับผู้ชายอยู่มาก เพราะยังเน้นการนำเสนอเนื้อหาในเรื่องหนักๆ เหมือนรายการข่าว อันได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและปัญหาสังคม ซึ่งมักเป็นข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ โดยผู้ดำเนินรายการหลักส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย

ในขณะเดียวกัน รายการเล่าข่าวสำหรับสตรี ได้รับการพัฒนามาจากรายการวาไรตี้สำหรับสตรีทั่วไปผสมผสานกับรายการเล่าข่าว ทำให้เป็นรายการที่มีเนื้อหาที่มีความเป็นผู้หญิงมากขึ้นเมื่อเทียบกับรายการข่าวทั่วไป และได้นำเอารูปแบบการนำเสนอแบบ "เล่าข่าว" คือ สรุปประเด็นและสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการไว้ โดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้หญิง และเนื้อหาของข่าวนั้นนำมาจาก หน้าในของหนังสือพิมพ์ หรือในนิตยสารสำหรับผู้หญิง ดังนั้น รายการประเภทนี้จึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้น การวิเคราะห์ทั้งรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี จะทำให้

สามารถเปรียบเทียบการแสดงผลของบทบาทของผู้หญิงในระหว่างพื้นที่สาธารณะที่จัดไว้สำหรับผู้หญิง โดยเฉพาะกับพื้นที่สาธารณะทั่วไป ซึ่งมีกลิ่นอายของพื้นที่สำหรับผู้ชายได้

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ปริมาณงานวิจัยด้านบทบาทของเพศหญิงในพื้นที่สาธารณะมีจำนวนน้อยและเป็นการศึกษาประชากรในกลุ่มเล็ก เช่น กลุ่มแม่บ้าน ในขณะที่งานวิจัยด้านบทบาทของเพศชายในพื้นที่สาธารณะมีจำนวนมากกว่า ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาประชากรในกลุ่มใหญ่ ซึ่งครอบคลุมผู้หญิงในประเทศไทยทั้งหมดที่ส่งการแสดงความคิดเห็นทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ นอกจากนี้ในการศึกษาผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะนั้นส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะผู้หญิงกับการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในโลกความเป็นจริงเท่านั้น อีกทั้งยังขาดการศึกษาในเรื่องการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในจินตนาการของผู้หญิง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สื่อมวลชนได้สร้างขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยสะท้อนภาพการพัฒนาของสตรีในด้านความคิดและการมีส่วนร่วมจากการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะ ทาง SMS

ปัญหานำการวิจัย

1. เพศหญิงมีปริมาณการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางพื้นที่สาธารณะ ทาง SMS ในรายการเล่าข่าว มากน้อยเพียงใด
2. รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงที่สื่อสารผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป มีลักษณะอย่างไร
3. รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงที่สื่อสารผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี มีลักษณะอย่างไร
4. รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงที่สื่อสารผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี มีลักษณะต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของเพศหญิงในการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะผ่านทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี
4. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

ข้อสันนิษฐานในการวิจัย

1. เพศหญิงให้ความสนใจและมีส่วนร่วมกับการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะทาง SMS ในรายการเล่าข่าว โดยเฉพาะรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี ทั้งนี้ในรายการเล่าข่าวทั่วไปเพศหญิงมีปริมาณการมีส่วนร่วมน้อยกว่าเพศชาย ในขณะที่รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีเพศหญิงมีปริมาณการมีส่วนร่วมมากกว่าเพศชาย
2. ในรายการเล่าข่าวทั่วไปซึ่งเป็นมีกลิ่นอายข่าวสำหรับเพศชายอยู่มาก เพศหญิงจะสนใจเนื้อหาด้านโลกภายนอกมากกว่า และมีรูปแบบการแสดงความคิดเห็นที่เลียนแบบเพศชาย (ทั้งความเป็นที่บ้านและแม่บ้านออกไป)
3. ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีซึ่งเป็นพื้นที่ที่จัดไว้เพื่อเพศหญิงโดยเฉพาะนั้น เพศหญิงจะมีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ตนเองถนัด โดยแสดงความเป็นเพศหญิง และความคิดเรื่องที่บ้าน เป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น
4. ในรายการเล่าข่าวทั่วไป เพศหญิงเน้นแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นโลกภายนอกและมีการใช้ภาษาที่รุนแรงตามแบบเพศชาย ในขณะที่รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีนั้น เพศหญิงแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเรื่องส่วนตัวและครอบครัวเป็นหลัก และมีการใช้ภาษาที่อ่อนโยน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

เพศหญิง หมายถึง ผู้ส่ง SMS ที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นเพศหญิงผ่านถ้อยคำและข้อความทาง SMS โดยสังเกตได้จาก คำสรรพนามแทนตนเอง ได้แก่ น้อง หนู ดิฉัน เดียน หรือ คำลงท้าย เช่น ค่ะ คะ และการแสดงเพศทางสังคม เช่น ความเป็นแม่และเมีย

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่ในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ที่ใช้ช่องทาง SMS เพื่อสร้างเวทีในการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมรายการโทรทัศน์ ต่อประเด็นข่าว และเรื่องสาธารณะต่างๆ หรือการแจ้งข่าวสารต่างๆของผู้ชมรายการโทรทัศน์ โดยไม่จำกัดเพศ วัย และอาชีพ

SMS ย่อมาจาก Short Message Sending หมายถึง การส่งข้อความสั้นผ่านโทรศัพท์มือถือ (กำหนดความยาวไม่เกิน 50 ตัวอักษร) ที่ถูกส่งโดยผู้ชมรายการเล่าข่าว ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย 5 บาท ต่อ 1 ข้อความ

การมีส่วนร่วม หมายถึง มิติเชิงปริมาณคือ จำนวนการส่งข้อความต่างๆ และมิติเชิงคุณภาพ คือ วิธีการแสดงความคิดเห็นของผู้หญิง ในพื้นที่สาธารณะ ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าว

รายการเล่าข่าว หมายถึง รายการข่าวทางโทรทัศน์ที่นำเสนอแบบการเล่าข่าวโดยสรุปประเด็นจากเนื้อหาในสื่อต่างๆและมีการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการ ซึ่งแยกได้ตามรูปแบบรายการเป็น 2 ประเภท คือ รายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

รายการเล่าข่าวทั่วไป หมายถึง รายการข่าวทางโทรทัศน์ที่นำเสนอแบบการเล่าข่าวโดยสรุปประเด็นจากเนื้อหาในสื่อต่างๆ โดยส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อหาจากหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์และมีการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการหลักส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย มีทั้งสิ้น 8 รายการ ได้แก่

- สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3	มี 4 รายการ	
1) รายการเรื่องเล่าเช้านี้	วันจันทร์ – ศุกร์	เวลา 06.15 – 08.45 น.
2) รายการเที่ยงวันทันเหตุการณ์	วันจันทร์ – ศุกร์	เวลา 11.35 -13.00 น.
3) รายการเรื่องเด่นเย็นนี้	วันจันทร์ – ศุกร์	เวลา 16.30 – 18.00 น.
4) รายการเรื่องเล่าเสาร์ อาทิตย์	วันเสาร์ – อาทิตย์	เวลา 11.00 – 12.00 น.

- สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 มี 2 รายการ
 - 1) รายการสถานีสยามเช้านี้ วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 06.00 – 07.00 น.
 - 2) รายการสถานีสนามเป้า วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 07.00 – 08.00 น.

- สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 มี 2 รายการ
 - 1) รายการจุมกมด วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 06.15 – 07.45 น.

- สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. มี 1 รายการ
 - 1) รายการข่าวข้น คนข่าว วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 21.30 – 22.00 น.

รายการเล่าข่าวสำหรับสตรี หมายถึง รายการข่าวทางโทรทัศน์ที่นำเสนอแบบการเล่าข่าว โดยสรุปประเด็นจากเนื้อหาในสื่อต่างๆ โดยส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อหาจากด้านในของหนังสือพิมพ์และนิตยสาร อีกทั้ง มีการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการหลักส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีทั้งสิ้น 2 รายการ ได้แก่

- สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มี 2 รายการ
 - 1) รายการผู้หญิงถึงผู้หญิง วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 08.45 – 09.45 น.
 - 2) รายการ 30 ยังแจ๋ว วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 09.45 – 10.25 น.

รูปแบบการแสดงความคิดเห็น หมายถึง 1.รูปแบบชื่อ SMS 2.รูปแบบการสื่อสารของเพศหญิง 3.สถานภาพทางการสื่อสารของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

รูปแบบชื่อ SMS หมายถึง วิธีการตั้งชื่อของเพศหญิงในการแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

รูปแบบการสื่อสารของเพศหญิง หมายถึง รูปแบบหรือสไตล์ในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงในการแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าว

สถานภาพทางการสื่อสารของเพศหญิง หมายถึง สถานะหรือตำแหน่งของเพศหญิง ในการแสดงความคิดเห็นทางพื้นที่สาธารณะ ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าว เช่น ผู้นำ หรือผู้ตาม

เนื้อหา SMS หมายถึง ประเภทของเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) เนื้อหาระดับโลกภายนอก (พื้นที่นอกบ้าน/สาธารณะ) ได้แก่

1. การเมือง	6. ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและภูมิอากาศ
2. เศรษฐกิจและธุรกิจ	7. วิทยาศาสตร์และการแพทย์
3. สังคม	8. เทคโนโลยี
4. สถาบันกษัตริย์	9. บุคคลและวงการบันเทิง
5. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล	10. กีฬา

2) เนื้อหาระดับคุณลักษณะส่วนตัว (พื้นที่ในบ้าน :ระดับตัวเอง) ได้แก่

1. อาชีพและแรงงาน	4. การดูแลบ้าน งานครัว
2. สุขภาพและความงาม	5. การป้องกันตนเอง
3. บุคลิกภาพ การแต่งกาย	6. สิทธิสตรี

3) เนื้อหาระดับครอบครัว (พื้นที่ในบ้าน :ระดับครอบครัว) ได้แก่

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
2. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รัก

4) เนื้อหาระดับอื่นๆ เช่น

1. การทักทาย
2. การแจ้งข้อมูลหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสาร
3. คติธรรม
4. ดี ชม หรือเสนอแนะ ต่อรายการ พิธีกร และกิจกรรมของรายการ

รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมด้านการสื่อสารในเนื้อหา SMS ของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และหน้าที่การสื่อสาร แบ่งออกเป็น 12 ด้าน ดังนี้

1. แสดงความเป็นมิตร	7. ขอข้อมูล
2. แสดงการบรรเทาความตึงเครียด	8. ขอความคิดเห็น
3. แสดงความเห็นด้วย	9. ขอคำแนะนำ
4. ให้คำแนะนำ	10. แสดงไม่เห็นด้วย
5. ให้ความคิดเห็น	11. แสดงความตึงเครียด
6. ให้ข้อมูล	12. แสดงความไม่เป็นมิตร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและเชิงคุณภาพเพื่อการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นผ่านทาง SMS ของเพศหญิง ในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ โดยนำกระบวนการด้านสตรีนิยมแนวยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modern Feminism) มาใช้ในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ในการวิจัยมีขอบเขตการศึกษา คือ

- **รายการเล่าข่าวทั่วไป** : ศึกษารายการเล่าข่าวที่นำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ โดยเก็บข้อมูลการออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน – 30 พฤศจิกายน 2551 (ระยะเวลา 3 เดือน)
- **รายการเล่าข่าวสำหรับสตรี** : ศึกษารายการเล่าข่าวที่นำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ โดยเก็บข้อมูลการออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน – 30 พฤศจิกายน 2551 (ระยะเวลา 3 เดือน)

เนื่องจากรายการมีเวลาการออกอากาศทั้งปี และมีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกือบทุกวัน ผู้วิจัยถือว่า ระยะเวลา 3 เดือนที่ดำเนินการศึกษา สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ในด้านวิชาการด้านสตรีนิยมและสตรีศึกษา

สร้างกระแสให้นักวิชาการด้านสตรีนิยมให้ความสนใจการศึกษาเรื่องพื้นที่สาธารณะในจินตนาการเพิ่มมากขึ้น และให้ความสนใจในการพัฒนาจากการใช้พื้นที่สาธารณะทางจินตนาการเพื่อก้าวเข้าสู่การใช้พื้นที่สาธารณะของผู้หญิงในโลกความเป็นจริง ทั้งนี้จากการค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่ามีงานวิจัยและการศึกษาเฉพาะผู้หญิงกับการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในโลกความเป็นจริงเป็นส่วนใหญ่ และการศึกษาในเรื่องผู้หญิงกับการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในจินตนาการยังมีจำนวนน้อย

- ในด้านวิชาชีพ

1. ผู้ทำการรณรงค์ด้านสตรีและผู้วางนโยบายทางสังคม สามารถนำผลการวิจัยไปออกแบบการรณรงค์หรือวางยุทธศาสตร์และกลไกการขับเคลื่อนด้านความเสมอภาค โดยเฉพาะการขับเคลื่อนผ่านการจัดแสดงความคิดเห็นหรือเวทีสาธารณะสำหรับผู้หญิง และการวางนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้หญิงในยุคปัจจุบัน
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งจะทราบถึงประเด็นความสนใจของเพศหญิงซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม เช่น เพศหญิงสนใจเริ่มสนใจพูดคุยเรื่องการเมืองและเศรษฐกิจ นำไปสู่การสร้างรายการใหม่ๆที่มีความเหมาะสมต่อความสนใจของเพศต่างๆ ในปัจจุบัน

- ในด้านสังคม

สร้างแนวคิดใหม่ให้กับสังคม และเปลี่ยนแนวคิดเดิมที่ว่า “ผู้หญิงเป็นผู้ที่อยู่ในบ้าน ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ” เพื่อให้เกิดพื้นที่ทางสังคมที่มีความเท่าเทียมและไม่มีการแบ่งแยกเพศอย่างแท้จริง